

Monikielisyys suomalaisessa teatterissa

Suutela, Hanna
Tampereen yliopisto

Plenaariesitelmän abstrakti

Suomenkielinen ammattiteatteri on 150-vuotisen olemassaolonsa aikana sitoutunut monin tavoin kansalliseen projektiin, sillä teatteri on sekä nationalistisen suomalaisuusliikkeen ensimmäisiä välineitä että nykyisessä institutionaalisessa muodossaan kansallisen projektin onnistuneimpia tuotteita. Näytelmäkirjallisuuden, ammattinäytteleminen ja vakaan (kansalliseksi mielletyn) teatteri-instituution välinen vuorovaikutus muodosti vuosikymmeniä sangen suljetun piirin huolimatta siitä, että teatteri on aina etsinyt myös kansainvälisiä vaikutteita taiteeseensa ja toimintakulttuuriinsa.

2000-luvulle tultaessa teatterin toimintaympäristön, estetiikan ja myös itseymmärryksen muutos näkyy kuitenkin selvästi siinä, miten esimerkiksi monikielisyys on hiipinyt osaksi suomenkielistä näytelmäkirjallisuutta ja toisaalta teatterikentän toimintaa Suomessa. Tarkastelen esitelmässäni kahta tähän liittyvää ilmiötä.

Ensinnäkin haluan tarkastella vieraskielisten repliikkien ja vuoropuheluiden lisääntymistä suomenkielisten näytelmien, ennen muuta komedioiden ja tragikoomisten draamojen osana. Näytelmien osittainenkin monikielisyys muuttaa väistämättä teatterin ja draaman retoriikalle asetettuja oletuksia. Tarkastelen sitä, miten näyttämöillä teatterillistetaan monissa näytelmissä esitettyä kääntämisen ja tulkkauksen tapahtumaa sekä yritän pohtia sitä, mitä tällainen kärjistäminen nostaa esiin.

Toiseksi käsittelen aidosti murteellisen suomen kielen mahdollista paluuta näyttämölle. Tätä ilmiötä voi pitää näyttämötapahtumien monikielisyyden vastakohtana, olkoonkin, että se on saanut enemmän sijaa harrastajien tuotannoissa kuin ammattikentällä. Esitän kuitenkin, että murteellisen suomen kielen käyttäminen ja näytelmien monikielisyys tuottavat samansuuntaista muutosta teatterin retoriikkaan ja siten myös oletuksiin sen yleisöstä ja politiikasta.